

Viherrakentamisen oppimista käytännössä

OSA 1/3 Japanilaista puutarhaa tekemässä

teksti ja kuvat: TUULA MURANEN

Tämän juttusarjan ensimmäisessä osassa ollaan Atamissa ja harjoitellaan japanilaisen puutarhan rakentamista. Myöhemmin vieraillaan puistoissa ja puutarhoissa ja kurkistellaan yksityispihoihin, hautausmaille ja japanilaiseen luontoon.

Henrik Bos VYRAn edustajana kutsui viime vuonna kokoon japanilaisesta puutarhakulttuurista kiinnostuneita alan ammattilaisia. Ryhmä tapasi Helsingissä Kosugi Zohen co:n kansainvälisyydestä vastaavan Andreas Hamacherin ja tapaamisessa esiteltiin tulevan seminaarin ohjelma. Tuolloin ryhmä vieraili myös Roihuvuoren japanilaistyyli-ssä puutarhassa.

Seminaaritalo Atamissa

Kosugi Zohen co on tokiolainen 1978 perustettu viheralan yritys, jonka toimialuetta on erilaisten viheralueiden suunnittelu, toteutus ja hoito. Toiminta keskittyy Tokion läheisyyteen ja yritys työllistää vuosittain n. 100 henkeä. Näistä suurin osa työskentelee 2500 erillises- sä hoitokohteessa. (2019). Yrityksen toiminnassa korostui luotettavan asiakkuussuhteen luominen ja sen ylläpito. Esimerkiksi hoitokohteissa työt dokumentoidaan huolellisesti ottamalla valokuva ennen työn alkamista, työn aikana ja sen jälkeen.

Kosugi on ainoana Euroopan ulkopuolisena yrityksenä mukana ELCA:ssa (European Landscape Contractors Association) ja osana kansainvälistä toimintaa se osallistuu messuihin ja kilpailuihin. Näiden myötä rakennuskohteita on ollut esimerkiksi Bahrainissa ja Azerbaidzanissa. Nämä ovat olleet mittavia hankkeita, joissa jo oikeanlaisen materiaalien löytymiseen tai kuljetukseen liittyy omat haasteensa. Yritys haluaa käyttää laadukkaita, hyväksi havaittuja materiaaleja ja tuotteita, vaikka esimerkiksi tuhansien kilojen painoisten japanilaisten kivilyhtyjen pakkaaminen ja siirtäminen kaukokohteeseen on työlästä ja tuo lisäkustannusta

Atami on vajaan 40 000 asukkaan rannikkokaupunki 100 kilometriä Tokiosta lounaaseen, ja siellä sijaitsee Kosugin koulutuskeskus, jossa on loistavat puitteet oman työvoiman ja kansainvälisten ryhmien koulutukseen. Seminaaritalossa on tatamihuoneet majoittumiseen, valoisa luentoluokka sekä sisä- ja ulkotiloja käytännön harjoituksiin. Kaiken kruunaa 'onsen' eli termisesti lämpiävä kylpylä, joka on seminaariväen käytössä. Seminaaritalolta avautuu komeat maisemat Atamin kattojen ylitse merelle, ja vastakkaisessa suunnassa alkaa laaja metsäalue polkuineen. Lähellä on myös shintotempeli ja historiallinen museo.

Ensimmäisen suomalaisen ryhmän ohjelmassa oli aamupäivisin teoriaopetusta ja iltapäivisin käytännön harjoittelua ekskursioiden ajoituksessa viikonloppuun ja seminaarin viimeisiin päiviin. Teoriaopetus selvensi japanilaisen puutarhan lainalaisuuksia, yli tuhatvuotista historiaa ja Kiinasta, Koreasta ja Intiasta tulleita vaikutteita.

Shintolainen portti, kivet buddhapatsaina ja taolainen saari aarrelai-voineen ovat eri uskontojen elementtejä, mutta samalla selviä japanilaisen puutarhan tunnusmerkkejä. Japanilainen puutarha on selkeästi erottuva tyyli, jolle on ominaista luonnon jäljitteleminen

Käytännön harjoittelu

Harjoitusalueet olivat kaksi korotettua kehikkoa (n. 25 m2 ja 40 m2), joissa oli kantavaa hiekkaista kasvualustaa. Ensimmäinen työ oli purkaa edellisten kurssilaisten rakentama pienoismaisema. Kasvit, kivet ja rakenteet siirrettiin pois. Kurssilla haluttiin opettaa vanhoja tekniikoita, joille voi edelleen löytyä käyttöä erikoiskohteissa Niinpä iso- ja kiviä siirrettiin kolmijalan ja taljan avulla ja kiviä nakuteltiin käsityökaluilla.

Työtä ohjattiin vaihe vaiheelta. Ensin isot kivet siirrettiin paikoilleen, tehtiin kivikehä kuivaa lampea varten, sekä vesipisteet ja askelmat. Rakennettiin bambuaitoja ja katettiin saviaita. Sisällä rakennetut kiveykset siirrettiin ulos, nikkaroitin kolahtava 'kauriin karkotin' ja vesipisteen bamburakenteen. Lopuksi istutettiin kasvit, ruohotup- sut ja sammaleen.

Kivityöt

Kuiva vesiallas rajattiin erikokoisilla kivillä. Aloitimme ensin tärkeim- mällä, suurimmalla Buddha-kivellä jonka vieruskaveriksi tuli kak- si bodisatva-kiveä (Buddhaoppilas). Kivien asettelussa haettiin luon- tevaa epäsäännöllisyyttä, ja oikea kulma ja syvyys löytyivät upotta- malla. Osa kivistä oli laavakiviä, jotka yllättivät keveydellään. Altaas- sa huomioitiin kohta, johon tuli kuviteltuun veteen ulottuva askelkivi. Altaan kaarteisiin naputeltiin pienistä luonnonkivistä kenttäkiveystä ja muuten allas täytettiin koristesoralla.

Nobedan-kiveyksen tekoa harjoitelimme sisätiloissa. Teimme 60x200 sentin muotteihin kiveystä samoin periaattein kuin liuskeki- veystä. Keraamisten laattojen lisäksi mukaan otettiin myös yksi pieni paksu myllynkivi ja pari graniittista pitkää kiveä. Rakentamista oh- jaavat vanhat perinteet, mutta tilaisuuden tullen erilaisia materiaaleja ja muotoja yhdistellään luovasti. Isot kivet ladottiin reunoille pienien asettuessa keskelle ja kivet muotoiltiin perinteisillä kivityökaluilla. Ki- vet numeroitiin ja siirrettiin lopulliselle paikalle ulos.

Askelkivillä ohjattiin kulkua vesialtaalle sekä kivilyhyille. Polun ra- kentamisen pääperiaatteena oli suoraviivaisuuden välttäminen. As- kelmakivien kooalla oli myös käytännöllinen merkitys: risteyksissä, lyh- tyjen edessä ja vesialtaan edessä olevat kivet olivat laakeampia.

Tuula Hyvärinen (Vihersuunnittelu Piha), Sanna Moilanen (Toivepiha Oy), Ulla Karjalainen (Pista Oy), Tuula Muranen (Pihavelho), Teemu Vähä-Piikkiö (Järvenpään seurakunta), sensei nuorempi-Kosugi (Kosugi co). Keskellä: Kumi, (Kosugi co), Annika Tuominen (Espoon kaupunki), Andreas Hamacher (Kosugi co). Alhaalla: Tuula Ihamuotila (Pihamuotila Oy), Anrdes ja Kaili Nilson (Tampereen Puutarha-Center), sensei Ryuichi Kosugi (Kosugi co) itse tehdyssä puutarhassa.

Puutarhan teko alkuvaiheessa, kuivan lammen kivkehä on valmis. Sen vasemmassa takakulmassa ensimmäiseksi asennettu suuri Buddha oppilainneen. Kivilyhty ja Pagoda on suunnattu tulosuunnasta hiukan vinoon. Takana on pystytolpat bambuaitaa varten ja edessä kehikko Nobedan-kiveykselle

Saviaidan tekoa harjoiteltiin sisätiloissa. Aidan puuosat ovat japanin seetriä ja rappauksen sisälle jäi kaunis bamburakenne.

Kauriin karkottimen, Sishi odoshi, ideana on, että bambun nokasta soliseva vesi osuu tarkalleen pohjasta umpinaiseen bambukeppiin. Täytyttyään se kumooa itse itsensä ja tyhjentyneet putki osuu kolahtaen takapään alla olevaan kiveen. Tämän alkuperäinen tarkoitus oli pitää villieläimet poissa puutarhasta ja kasvimailla.

Saviaita

Saviaita rakentui japanin seestrinä tehtyjen puutolppien väliin. Kolme poikittaista lautaa olivat piiloon jäävää rakennetta, johon pystysuuntaiset noin 4 senttiä leveät bambusäleet naulattiin. Poikittaaiset säleet kiinnitettiin näihin naruilla pujottelemalla ja koko kaunis bamburistikko kuorutettiin piiloon savivellillä.

Kursin aikana aita rapattiin kahteen kertaan. Todellisuudessa tällaisen aidan teko on kuukausien prosessi, jossa aita rapataan neljä kertaa ja annetaan välillä kuivua suojan alla. Viimeiseen kerrokseen voi tehdä myös kuvioita esimerkiksi puun lehdellä painamalla. Lopuksi aita pestään, jolloin pintarakenne jää karkeaksi. Ensimmäisessä kerroksessa käytimme savea, johon oli sekaan pilkottu sidokseksi riisin vartta. (suhde 20 kg:100 g) Myöhempiin kerroksiin lisättiin sekaan myös hiekkaa. (suhde:20 kg:100 g:20 kg). Tällä samalla periaatteella tehtyjä aitoja tulee vastaan historiallisissa tempelipuutarhoissa ja vanhoissa rakennuksissa.

Seminaaritalossa majoitustilan huoneissa tätä samaa rakennetta oli väliseinänä. Ulkona olevalle vanhalle aidalle rakennettiin keramisista tiilistä katto. Aaltoilevat tiilet kiinnitettiin laastilla paikoilleen. Harjan peitoksi tulevat kaarevat kappaleet sidottiin kiinni kuparilangalla, jonka hännät kieputettiin koristeelliseksi spiraaleiksi

Bambuaidat

Harjoittelimme kahden erilaisen bambuaidan rakentamista. Matalan harvan neliösilmaisen 1,2 m korkuisen sukashi gaki-aidan merkitys on rajaava. Siinä kaksi poikittaista paksua bambua jäivät vuorottain kummallekin puolelle pystyyn asetettävien bambujen väliin siten, että silmän muoto oli neliömäinen. Bambujen kiinnitykseen käytettiin mustaa ja kädet värjäävää kostutettua luonnonkuitunaruja.

Toinen aita oli noin kaksi metriä korkea shahei gaki. Siinä pystytolppien väliin naulattiin kolme vaakasuuntaista bambua, joihin

bambusäleet kiinnitettiin vierekkäin pujottelemalla naru ensin keskikohtasta ja sitten säännöllisin välein ylhäältä ja alhaalta erillisillä solmuilla. Lopullisessa aidassa narut jäivät kokonaan puolikkaiksi halkaistujen bambujen alle piiloon. Viimeisenä vaiheena bambulastujen päälle laitettiin katoksi halkaistu bambu, joka kiinnitettiin koristesolmulla. Tällainen aita on läpinäkymätön rauhallinen tausta.

Käytimme aidoissa valmiita määramittaisia bambusäleitä. Bambut olivat vielä vihreitä, mutta väri alkaa nopeasti haalistua. Suomessa bambun voi vastaavissa rakenteissa korvata pajulla ja sahatulla puusäleellä. Aitaton tyviosat oli hiihletty kestävämmiksi, mutta puurakenteissa tuli vastaan myös kyllästettyä puuta.

Toiminnallisia ja korusteellisia yksityiskohtia

Lyhdyt, Pagodat, patsaat ja erilaiset vesiaiheet ovat puutarhan mielenkiintoisia yksityiskohtia. Ne ohjaavat katsetta ja kulkua.

Pieni käsienspesuallas tsukubai rakennettiin neljästä pääkivistä. Kivistä yksi oli laakeampi askelmakivi. Takana olevassa korkeammassa kivessä oli pyöreä painanne vedelle. Kaksi erikorkuista kiveä tulivat sivuille siten, että oikeanpuoleinen lyhtykivi oli vasenta astiakiveä korkeammalla. Näiden kivien välit täytettiin pienemmällä kivillä ja taakse istutettiin onto bambunokka, jonka läpi pujotettiin vesiletku. Nokka suunnattiin pyöreään vesitilaan, mistä ylimenevä vesi ohjautui koristesoralla täytetyn kivikehän sisään

Pagoda on monikerroksinen kivelementtitorni. Sitä kasatessa tarkistettiin koko ajan suoruuat vatupassilla ja mahdolliset erot tilkittiin pienillä kolikoilla tai ohuilla alumiinilätkillä. Tällainen päällekkäin ladottu irrallinen rakenne kestä varmemmin maanjäristykset kuin yhdeksi kiinteäksi valettu. Rakenteen kokoaminen ja purkaminenkin on näin kevyempi työ. ■

Kirjoittajalla on Pihawelho-niminen yritys.